

Jean Leering:

“het gaat om heel eenvoudige dingen”

Paul Kempers, 'Het gaat om heel eenvoudige dingen'. Jean Leering in de kunst.
Een uitgave van Valiz, ISBN 978-94-92095-07-7 Prijs € 27,50

Onlangs verscheen de monografie van Paul Kempers over Jean Leering, de oud-directeur van het Van Abbemuseum. Kempers heeft na een viereneenhalf jarige studie deze monografie onlangs in Amsterdam, in het Vlaams Cultureel-Centrum gepresenteerd. Wie Jean Leering een beetje kent, kan begrijpen dat het schrijven van een monografie binnen dat tijdsbestek een sisyfusarbeid is. Het moet een eindeloze taak zijn geweest om steeds als het einde in zicht is, te zien dat de horizon weer blijkt te verschuiven naar nieuwe en onbekende verten. Want Leering was de volmaakte workaholic. Ieder die hem nog kent van de periode in het Van Abbemuseum, kan verhalen vertellen over zijn ongetemde werklust. De dag had voor hem slechts vierentwintig uur.

Paul Kempers geeft van die eindeloze werkdrift een goed beeld in zijn boek. Ik gebruik de term monografie en niet biografie, omdat Kempers de nadruk niet legt op het historisch verloop van het leven van Leering; hij maakt een gedocumenteerde schets van de ideeën en opvattingen van Leering. In zijn boek ontvouwt hij stelselmatig het persoonlijke ideële proces. Biografische feiten legt hij terzijde als hij de ontwikkeling van de gedachtegang van Leering minutieus volgt. Prettig is dat hij op elke pagina aanvullende informatie verschaft uit de door hem geraadpleegde documentatie, waardoor hij de ontwikkeling van de visie van Leering in zijn context laat zien.

Museumdebat

Leering was in de Nederlandse museumwereld van de jaren zestig en zeventig een beeldbepalende figuur. Hij was de man die dagelijks bezig was om zijn ideeën en idealen vorm te geven. Hij was de man die ondanks tegenwerking consequent doorging met dat wat hij belangrijk vond. Het museum was voor hem niet de schat-

kist van de natie, de ruimte waarin de maatschappij laat zien wat zij bezit. Het museum was voor hem de plaats van waaruit hij de maatschappij mede vorm wilde geven. Zijn persoon was daarom in die tijd vooral bij studenten en maatschappijhervormers een icoon. In de tien jaren dat hij directeur was van het Van Abbemuseum, hijzelf noemde ze de 'vette jaren', speelde hij in het museumdebat een hoofdrol. Toen groeide onder zijn leiding het Van Abbemuseum uit tot een van de meest toonaangevende musea van Europa.

Leering was behalve een harde werker, ook een bekwaam theoreticus. Met zijn architectuur achtergrond, zijn 'leerperiode' als tentoonstellingsontwerper in Delft en zijn gedrevenheid en kundigheid in het debat, kon hij in Eindhoven proberen zijn idealen over het museum te verwezenlijken.

Kunst en samenleving

Zijn tentoonstellingen waren spraakmakend. Vernieuwing stond steeds bij hem voorop en hij trotseerde dan ook alle mogelijke ambtelijke hindernissen die soms vanuit gemeente en publiek voor hem werden opgeworpen. 120 exposities maakte hij in Eindhoven, waarvan de bekendste de tentoonstelling *De Straat* is. Hierin kon hij kunst, stadsontwikkeling en maatschappij bijeen brengen. Deze tentoonstelling liet zien wat hem motiveerde om zich met kunst bezig te houden. Op die wijze maakte hij duidelijk hoe hij dacht over beeldende kunst en wat zijn gedachten over de samenleving waren. Over hoe volgens hem de samenleving was en hoe die zou kunnen zijn. Een bekende uitspraak van hem is: 'Door het zien van kunst kan mijn opvatting over Vietnam gewijzigd en verhelderd worden.' Carel Blotkamp publiceerde deze uitspraak groot boven een interview om aan te geven dat Leering de man was die kunst een sociaal geweten wilde aanpraten. Dat Leering echter bedoelde dat de werking van kunstervaring in directe relatie stond met de wereld buiten het museum, was in dat

interview niet helemaal duidelijk. Leering vond dat werkelijkheidsstructuren moesten worden blootgelegd' en dat 'de bewustwording van de eigen leefomgeving' essentieel was.

Niet iedereen in het museumdebat was het altijd met hem eens. Onder andere Rudi Fuchs, zijn latere opvolger als directeur van het Van Abbemuseum, vond dat Leering met zijn ideeën het gebied van de beeldende kunst ondergeschikt maakte aan zijn maatschappelijke visie. 'Wat Leering beweert is onaanvaardbaar', schreef Fuchs in het Hollands Diep in 1976. Hij vond het verkeerd dat Leering twijfelde aan de autonomie van de kunstenaar en hij verzette zich tegen het instrumenteel inzetten van het museum voor sociale emancipatie.

Het museum: emancipatoire kracht in de maatschappij

Kempers laat in zijn monografie goed zien welke rol Leering speelde in de museumwereld van dat moment. Ook schuwt hij niet de tegenwerking te tonen. Zijn monografie is een eerlijk boek over een gedreven man die bereid was om zijn hele professionele leven in de waagschaal te zetten voor zijn ideaal: een museum als emancipatoire kracht in de maatschappij. Zijn idealen en gedrevenheid herkennen we opnieuw in de huidige directeur van het museum. Charles Esche wil graag terugwijzen naar Leering die volgens hem liet zien dat een museum voor hedendaagse kunst zonder maatschappelijke visie geen plaats verdient in onze tijd.

De monografie schetst niet alleen zijn periode in het Van Abbe, maar gaat ook in op zijn directeurschap van het Tropenmuseum en zijn hoogleraarschap aan de TU/e in Eindhoven. Maar voor ons als Vrienden van dit museum, is zijn directeurschap in Eindhoven misschien het interessantste deel van het boek.

Piet van Bragt